

industrijsko-gospodarski pregled

Uređuju: Hedviga Kveder i Marija-Biserka Jerman

Aditivi za dizelsko gorivo

Finska Kemira Growhow i španjolska tvrtka UEE Chem osnovale su zajedničko poduzeće CetPro za proizvodnju aditiva za dizelska goriva 2-etilheksil-nitrata, koji služi za poboljšanje cetanskog broja. Smatra se da će potrebe za tim aditivom dalje rasti zbog strožih standarda o emisiji vozila. Vozila na dizelsko gorivo su sve popularnija, posebno u Europi. Poduzeće u Belgiji, u mjestu Tertre, primjenjuje tehnologiju tvrtke UEE Chem, a Kemira daje logističku potporu i opskrbljuje sirovinama. M.-B. J.

Merck u agrobiotehnologiji

Nitrugin Holding, kanadska tvrtka pridružena njemačkom Mercku, preuzela je za 24 milijuna dolara tvrtku Agribiotics, koja se bavi poljoprivrednom bioznanostima. Agribiotics razvija inokulante mahunarki, bakterije iz tla koje povećavaju bujnost rasta i urod mahunarki, putem olakšavanja apsorpcije dušika preko korijena biljke. Tvrtka Agribiotics je nedavno proširila svoj asortiman uvođenjem tehnologija za povećanje uroda ne samo mahunarki već i drugih vrsta. Merck smatra da je time omogućio svojim potrošačima dostupnost prirodnih alternativnih poljoprivrednih materijala uz svoju dosadašnju kemijsku proizvodnju. M.-B. J.

Enterprise širi proizvodnju propilena

Tvrtka Enterprise Products gradi novo postrojenje za frakcionaciju propilena u svom kompleksu Mont Belvieu, Teksas i proširuje svoju mrežu cjevovoda za propilen. S novim frakcionatorom povećat će se kapacitet za frakcionaciju propilen/propan za 500 kt i cjevovodi za otprilike 1650 kt godišnje sakupljenog propilena. Ukupna cijena investicije iznosi 205 milijuna dolara. M.-B. J.

Ashland kupuje jedinicu za obradu voda

Tvrtka Ashland preuzima Degussino poslovanje za obradu voda za oko 144 milijuna dolara. Jedinica za vode upravlja postrojenjima u Njemačkoj, Kini, Brazilu i SAD. Novo poslovanje priključuje se Ashland Water Technologies, čime kompanija ulazi u područje poslova obrade voda komunalne uporabe. Nastoji se proširiti u Brazilu, Rusiji, Indiji i Kini. M.-B. J.

Ciba lansira indikator svježine

Ciba Specialty Chemicals i tvrtka Fresh Point lansirale su novi sustav za indicaciju svježine pokvarljive robe. Indikator pod imenom OnVu temelji se na svojstvu pigmenta da s vremenom i kod promjena temperature mijenjaju boju. Može se primijeniti kao tiskarska boja ili naljepnica. OnVu omogućuje optimiranje roka trajanja robe na polici, bolju reputaciju proizvođača i pouzdanost za potrošače. M. B. J.

Suradnja farmaceutskih tvrtki i državnog zdravstva

Ministarstvo zdravstva Škotske i farmaceutska tvrtka Wyeth ostvaruju suradnju i s četiri medicinska fakulteta u istraživanju boljeg povezivanja istraživanja i razvoja u farmaciji i primjene u medicini. Na taj način bi se dobio brži odgovor pacijenata za farmaceutski sektor, kao i mogućnost ostvarivanja personalizirane terapije i dijagnostike. To spada u dio ciljanog razvoja koji žele ostvariti mnoge farmaceutske tvrtke, Novartis, GlaxoSmithKline i Wyeth, koje su osnovale istraživačke skupine za brži protok informacija između R&D i kliničkih programa. Novi način suradnje pod nazivom Translational Medicine osnovan je i u centrima SAD-a. Škotski centar TMR ima sjedište na University of Dundee, koji će raditi i s laboratorijima sveučilišta u Aberdeenu, Edinburghu i Glasgowu. Prvi posao bit će identifikacija biomarkera, bioloških i kemijskih indikatora, koji pomažu otkrivanju grupa pacijenata koji mogu najbolje reagirati na određenu terapiju. M. B. J.

Ciba u proizvodnji antibiofilmih sredstava

Ciba Specialty Chemicals i australska tvrtka Biosignal zajedno će razvijati antimikrobne proizvode na osnovi tehnologije Biosignal protiv biofilmova. Stvaranje biofilmova može u mnogim industrijskim područjima dovesti do obraštanja, onečišćivanja, korozije i degradacije materijala. Biosignalova tehnologija zasniva se na otkriću da australske morske trave *Delisea pulchra* proizvode prirodne furanone, koji onemogućavaju stvaranje bakterijskih kolonija. Ciba će imati ekskluzivnu licenciju za tehnologiju u području plastike, obloga, boja, vlakana i papirnih proizvoda. M.-B. J.

Basell gradi kreker u Kazahstanu

Basell je sklopio ugovor s kazahstanskom tvrtkom KazMunayGas Exploration & Production i SAT&Co. o izgradnji petrokemijskog projekta u Kazahstanu. Projekt obuhvaća jedinicu za ekstrakciju etana u Kulsary i petrokemijski kompleks u Atyrau, koji se sastoji od krekeru etilena, jedinice za dehidrogenaciju propana i tvornice polietilena i polipropilena. Basell daje tehnologiju i zadržava udio u kompleksu. Početak rada kompleksa planiran je za 2010. godinu. M.-B. J.

Clariant preuzima proizvodnju polisilazana

Tvrtka Clariant preuzela je korporaciju KiON, Huntington Valley, SAD, koja je prema Clariantu jedini troškovno kompetitivni svjetski proizvođač polisilazanskih smola i kompozita. Clariant je preuzeo i Chemtreat Composites India, kako bi proširio svoje kapacitete polisilazana. Polisilazani se upotrebljavaju u zaštitnim oblogama i u proizvodnji silicij-karbidne i silicij-nitridne keramike, koja se upotrebljava u vlaknima i matricama za keramičke kompozite. Clariant kaže da ove akvizicije odgovaraju i popunjavaju njihov asortiman proizvoda u poslovanju s keramičkim polimerima. M.-B. J.

Poslovanje hrvatskih poduzetnika

U prvih šest mjeseci 2009. godine hrvatski poduzetnici ostvarili su 13,4 milijarde kuna viška prihoda nad rashodima. Bruto-dobit bila je veća 6,6 milijardi kuna (98,1 %) u odnosu na isto razdoblje 2008. godine. H. K.

Ericsson Nikola Tesla: ugovoreni poslovi

Ericsson Nikola Tesla ugovorio je niz poslova na tržištu Zajednice neovisnih država koji su vezani uz proširenja u radijskom dijelu mreže. Vrijednost poslova je 54,8 milijuna kuna. Ugovorena su također proširenja u fiksnoj mreži i niz najsuvremenijih IP-orientiranih rješenja za korisnike s novim funkcionalnostima. H. K.

Saponijini brendovi pariraju modernim proizvodima multinacionalnih kompanija

Brendovi osječke tvrtke Saponia po kvaliteti i dizajnu pariraju suvremenim proizvodima multinacionalnih tvrtki nakon posebno koncipirane linije proizvoda.

U Hrvatskoj, u segmentu praškastih deterdženata Saponia ima 24 % tržišnog udjela u brendovima Faks helizim i Rubel. Oplemenjivač rublja Ornel je s 33,7 % udjela vodeći na tržištu unatoč stranim brendovima. Deterdženti za pranje osjetljivog rublja bilježe stalan rast i novi tekući deterdženti Nila vrlo se dobro prodaju. Važna grupa proizvoda su sredstva za čišćenje, a s brendovima Arf i Vim Saponia ostvaruje 13,5 % udjela na hrvatskom tržištu. Paste za zube Zirodent drže 10,6 % tržišnog udjela u prodaji kozmetičkih proizvoda osječke tvrtke. H. K.

TOZ financira razvoj

Tvornica olovaka Zagreb ulaganjem u novo Poslovno-stambeno naselje Slavoljub Penkala osigurati će financiranje svog razvoja proizvodnjom ekskluzivnog pisaćeg pribora. Na mjestu današnje tvornice, nakon izgradnje i prodaje poslovno-stambenog kompleksa, namjeravaju prikupiti sredstva za modernizaciju proizvodnje i zapošljavanje kadrova. H. K.

Neva uspješno posluje

U 2009. godini Neva je novim projektima, neprekidnim ulaganjima i racionalizacijom procesa postigla šest-postotni rast prodaje u odnosu na 2008. godinu. U prošloj godini, osim ulaganja u brendove i asortiman, Neva je izgradila suvremeni proizvodni pogon u zagrebačkom Rakitju. Na ruskom tržištu prodaje se Rosal Lip Balm. Proizvodi se izvoze i u EU, Švicarsku, SAD i Izrael. Značajni Nevini proizvodi su Plidenta, Melem i Rosal Lip Balm. U Nevi se godišnje proizvede oko pet milijuna zubnih pasta Plidenta, oko tri milijuna Rosal Lip Balma i oko pola milijuna Melema. Neva također proizvodi kozmetičke proizvode i proizvode za osobnu njegu. Tvrtka ostvaruje oko dvije trećine prihoda u Hrvatskoj, a ostatak u regiji. H. K.

Dalekovod ostvario dobit u 2009. godini

U trećem kvartalu 2009. godine Dalekovod je ostvario ukupni prihod od dvije milijarde kuna, dok su u istom razdoblju 2008. godine prihodi iznosili 1,4 milijarde kuna. 2009. godine ostvarena dobit prije oporezivanja iznosila je 83 milijuna kuna, što predstavlja rast od 48 % u odnosu na tri kvartala u 2008. godini. Na domaćem tržištu, prema sklopljenim ugovorima ostvaren je prihod od oko 1,47 milijardi kuna na projektima cestogradnje, željeznice

i energetike te uslugama cinčanja. 539 milijuna kuna ostvareno je na projektima u Crnoj Gori, BiH, Sloveniji, Norveškoj, Albaniji te Kazahstanu i prodajom opreme. H. K.

RIZ: smanjeni prihodi i rashodi

Zagrebačka tvrtka RIZ u prvih devet mjeseci 2009. godine imala je prihod 34 milijuna kuna, dok je u istom razdoblju 2008. godine iznosio 75 milijuna. U devetomjesečnom razdoblju iskazala je gubitak od 4,4 milijuna kuna, dok je u 2008. godini gubitak iznosio 2,8 milijuna kuna. Tvrtka je uspjela smanjiti materijalne troškove s 41 na 25 milijuna kuna, ali su zalihe porasle. H. K.

Ljevarstvo u Hrvatskoj

Početak ljevarstva arheološki nalazi smještaju u mlađe kameno doba. S vremenom su ljevače (kovače ili užare) zamjenjivali strojevi. U Hrvatskoj je sada oko 4400 ljevača u četrdesetak obrtničkih tvrtki.

Za ljevarstvo Hrvatska uvozi aluminij, bakar, kositar, olovo, željezo i koks. Budući da cijene sirovina padaju i rastu, ljevaonice su izložene hirovima svjetskog tržišta.

U 2008. godini proizvedeno je 72 448 tona lijeva, što je u odnosu na 1990. godinu manje za oko 20 000 tona. Industrijske ljevaonice proizvode više od 90 % ukupne proizvodnje, a ostatak su obrti koji se bave lijevanjem umjetnina. Proizvode našeg ljevarstva, uglavnom dijelove motora ili prijenosne mehanizme, kupuju tvrtke BMW, Mercedes, Peugeot ili Citroën. Metalna industrija Varaždin proizvodi armature za vodovod i kanalizaciju, a Plamen u Požegi peći, štednjake i kotlove. Ljevaonica Bjelovar proizvodi kanalizacijsku i vodovodnu opremu te ukrasnu galanteriju, a Lipovica Popovača lijeva radijatore.

Pooštavanje ekoloških normi u ljevaonicama zahtijeva investicije u zbrinjavanje otpada i smanjenje štetnih emisija kako bi se zadovoljile norme ISO 9000 i ISO 14001.

U 2008. godini hrvatsko ljevarstvo direktno je izvezlo 49 166 tona odljevaka u vrijednosti 146,1 milijun eura, a indirektni izvoz iznosio je 3 605 tona. Izvozi se oko tri četvrtine proizvodnje, tj. 72,8 %. H. K.

Hrvatska najveći vanjskotrgovinski partner BiH

U listopadu 2009. godine hrvatski izvoz u BiH zabilježio je rast od 15,7 % u odnosu na rujna, a iznosio je 188,8 milijuna konvertibilnih maraka (KM). U 10 mjeseci prošle godine Hrvatska je u BiH izvezla robe za 1,5 milijardi KM, što je pad od 35,5 % u odnosu na isto razdoblje u 2008. godini.

Tijekom 10 mjeseci 2009. godine vrijednost izvoza iz BiH zabilježio je pad od 20,4 %, a uvoz pad od 26,3 %. H. K.

Gospodarska razmjena Hrvatske i Srbije

U 2003. godini hrvatski izvoz u Srbiju iznosio je 190,8 milijuna američkih dolara, a u 2008. godini zabilježen je iznos od 778,4 milijuna. Tijekom godina stope rasta kretale su se od 14,5 % do 54,1 %.

Uvoz iz Srbije je porastao s 54,4 milijuna u 2004. godini na 428,1 milijun u 2008. godini. Iz Hrvatske najviše se izvozila nafta, naftne preradevine, polimeri i električni transformatori, dok su se uvozili proizvodi od čelika ili željeza i električna energija.

Od 1993. godine do 2008. godine Hrvatska je prema podacima Hrvatske narodne banke u Srbiju uložila 494,9 milijuna eura, a u 2008. godini još 126,9 milijuna. Srbijanske tvrtke od početka devedesetih do polovine 2008. godine uložile su u Hrvatsku sedam milijuna eura.

H. K.

Ruđer Inovacije i Sense Consulting

Prema potpisanom sporazumu tvrtke Ruđer Inovacije i Sense Consulting surađivat će na zajedničkim projektima u sektoru istraživanja, razvoja i međunarodne komercijalizacije inovacija. Ruđer će pripremati inovacije za komercijalizaciju, dok će Sense Consulting raditi na komercijalizaciji inovativnih proizvoda i usluga, tražiti investitore, partnere i kupce.

H. K.

Softver za industrijsku obradu voda

Pomoć u optimiranju sustava filtara

Leverkusen – Mnogi industrijski procesi upućeni su na primjenu najčišće vode. Zbog toga je od izuzetnog značenja ispravno odgovarajuće projektiranje postrojenja za obradu vode, što je složena zadaća. Koncern za specijalnu kemiju tvrtke LANXESS ima u tom području desetogodišnju ekspertizu i iskustvo u tehničkoj primjeni. Business Unit Ion Exchange Resins (ION) predstavio se prije više od 20 godina a kao jedan od prvih ponuđača na tržištu, puzdanu pomoć planiranja za kalkulaciju projektiranja. Program se od tada stalno razvijao i poboljšavao. Novom verzijom Lewatit-CalculatiON 5.0 projektiranje postrojenja za obradu bit će još lakše. Fleksibilni i pregledni program ubrzava projektnu kalkulaciju i može pomoći da se u postojećim postrojenjima snize pogonski troškovi. Višejezični softveri nude nove funkcije i mogu se dobiti besplatno od tvrtke LANXESS.

“Svaki izazov u konstrukciji postrojenja za obradu vode u segmentu pripreme procesnih voda može se jednostavno riješiti”, naglašava Björn Dinges koji je sudjelovao u razvoju novih sustava za obradu industrijske vode pri Business Unit ION. “Planeri i izumitelji tih postrojenja izuzetno su kompetentni u segmentu tehničkih postupaka i oprezni s obzirom na kemijske procese u ionskim izmjenjivačima koji su središnja komponenta postupaka. Ukoliko se pro- izvodi promatraju kao “black box”, a filterski sustav samo kako se troši, ne koriste se potencijali u potpunosti”. To vrijedi osobito za izuzetne karakteristike, što pokazuju ionski izmjenjivači; proizvodi tvrtke LANXESS, pri rastućim zahtjevima koji se danas postavljaju na strujanje najčistije i otpadne vode. Izbor ionskog izmjenjivača s obzirom na specifični problem, optimirana sekvenca regeneriranja, ali i realistična procjena količine otpadnih voda i njihov sastav mogu pomoći većoj sigurnosti uz poštivanje zakonskih propisa.

“U ovom segmentu važan je Lewatit-CalculatiON 5.0”, naglašava Dinges. “Taj sustav, pomaže da se sistem za obradu voda idealno prilagodi na postojeće procesne zahtjeve”. Pomaže korisniku u detaljnoj analizi njegove stvarne potrebe i predlaže, ovisno o specifičnim okolnostima, vrstu i količinu optimalnog proizvoda Lewatit-ionskog izmjenjivača. “Pri tome smo pazili da održimo softver istodobno preglednim i fleksibilnim. Softver omogućava detaljno projektiranje uz opširan izbor kemijskih postupaka koji se po mnogim varijablama mogu prilagoditi specifičnim primjenama. Korisnik može u početku izabrati parametre postupka iz prakse i dobiti granične vrijednosti”. Mnogostruki izbor jezika pridonosi jednostavnosti primjene korisnicima širom svijeta. Dodatnoj sposobnosti proračuna kemijskih svojstava vode pridonose točne ocjene specifične količine silicijske kiseline, predviđanje sastava otpadne vode ili rješenje optimalnog volumena strujanja. Program također daje vremenski tijek procesa i potrošnju kemikalija za optimiranje troškova regeneracije.

“Potrebno je naglasiti da softver nije namijenjen samo za primjenu u novim postrojenjima” rekao je Dinges. “Pristup je tako fleksibilan da se može primijeniti također za iscrpno ispitivanje već postojećih filterskih sustava”. Korisnici mogu time brzo i efikasno ispitati da li i koliko se može uštedjeti otpadne vode i kako se mogu sniziti pogonski troškovi. Osim toga neiskorišteni potencijali postaju vidljivi i mogu se osposobiti novim ionskim izmjenjivačima, posebno kada se savjetuje izmjena materijala.

Posebna pažnja se pridaje izuzetnoj fleksibilnosti softvera. “Na taj način profitiraju ne samo zainteresirani iz nuklearne industrije i energetike, industrije papira, kemijske industrije ili proizvođači automobila i poluvodiča već i korisnici iz inženjerskih ureda, graditelji strojeva i postrojenja kao i djelatnici u visokom školstvu”, naglašava Dinges.

Opsežne obavijesti o softveru nudi internet:
<http://www.lewatit.de>

Business Unit Ion Exchange Resins pripada LANXESS Segment Performance Chemicals, koji je u poslovnoj godini 2008. postigao promet od 1,93 milijardi eura.

H. K.

Najnovija obavijest: tvrtka LANXESS i poduzeće ERIKS zaključili ugovor o licenci

Leverkusen – Business Unit Technical Rubber Products (TRP) koncerna za specijalnu kemiju tvrtke LANXESS za svoj HNER, izuzetno učinkovit kaučuk Therban, zaključio je tržišni ugovor o licenciranju s tehničkim trgovačkim poduzećem ERIKS iz Alkamaara, Nizozemska. Taj širom svijeta poznati ponuđač industrijskih komponenti za brtvila, zračnice i tehniku spajanja u buduću će za svoja brtvila iz hidriranog nitrilkaučuka (HNBR), koja nudi prema vlastitim specifikacijama, primijeniti kaučuke tvrtke LANXESS iz serije Therban.

Upotrebom tog materijala izvrsnih svojstava tvrtka ERIKS može garantirati izuzetnu kvalitetu sirovina i proizvoda iz HNBR. Za orijentaciju svojih kupaca taj opremljivač industrije primjenit će Therban-Logo tvrtke LANXESS.

Oliver Lips, ravnatelj segmenta primjene i prodaje pri tvrtki ERIKS rekao je: “Ovaj sporazum predstavlja za nas još intenzivniju suradnju s tvrtkom LANXESS. Proizvođač polimera nas izravno obavještava o tehničkim specifikacijama ili primjeni *know-how*. Tako možemo na zahtjeve naših kupaca još brže reagirati i u suradnji s tvrtkom LANXESS postići brza i djelotvorna inovativna rješenja”.

Dirk Schäfer, manager pri Business Line Specialities u TRP, naglašava: “Sretni smo da je sporazum realiziran jer potvrđuje kvalitetu naših Therban-proizvoda”.

Pod trgovačkim imenom Therban tvrtka LANXESS nudi u višestrukom pogledu robusni specijalni kaučuk. Hidrirani nitrilni kaučuk (HNBR) iz serije Therban odlikuje se dobrom postojanošću prema kemijski agresivnim uljima, izuzetnom mehaničkom otpornošću na opterećenja i habanja kao i postojanošću u vrućem zraku i ozonu. Materijal izvrsnih svojstava, čiji vulkanizati se mogu primijeniti u temperaturnom području od –40 do 160 °C, prikladni su za zahtjevne primjene kao npr. brtvila, zračnice, spojke ili pogonske remenice u strojogradnji i izgradnji postrojenja.

Obavijesti za redakcije:

100 godina sintetskog kaučuka – obavijest o obljetnici i mnogostrukoj primjeni tih elastičnih materijala nalaze se na Internetu, <http://weltkautschuktag.de>.

Daljnje obavijesti o djelatnosti tvrtke LANXESS u području kemije nalaze se u WebMagazinu:

<http://webmagazin.lanxess.de>.

H. K.